

Laudáció Farkasfalvy Dénes OCist Stephanus-díjának átadása alkalmából

*Elhangzott Budapesten, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem II. János Pál pápa termében
2010. május 11-én*

Farkasfalvy Dénes, keresztnévén Miklós, 1936. június 23-án született Székesfehérvárott. Apja gépészmérnök és kerületi iparfelügyelő volt, édesanyja egy jól ismert fehérvári kereskedő lánya. Miklós a legfiatalabb, negyedik gyermek. A háborús harcokat megelőző, aránylag gondtalan évek után Fehérvár hadszíntér lett, amely majdnem teljes pusztulásba döntötte a várost és lakóit. Fehérvár háromszor cserélt gazdát, a Farkasfalvy család a kiűritési parancs miatt menekülni kényszerült. Mikor 1945 májusában visszatértek, házuk fele romokban hevert, így a család a romok közé költözött be. Ezekben a hónapokban kezdett ministrálni és „komolyan” gondolni arra, hogy pap lesz.

Tízévesen került a fehérvári ciszterci gimnáziumba. Régen úgy mondták, hogy az első és második gimnáziumba, ma 5. és 6. (általános iskolai) osztályról beszélünk. Első nagy példaképe Kaszap István volt, aki a ciszterci gimnáziumban érettségizett és jezsuita novícius volt (folyik boldoggáavatási pere). Így a fehérvári ciszterciek révén ismerte meg a zircieket, sőt 1949-ben a még működő, akkor még fel nem oszlatott Zirci Apátságot is láthatta. Ettől kezdve úgy gondolta, hogy hivatása Zircre szólítja. Ekkor 13 éves volt.

Bár kitűnő tanuló volt, 1950-ben a fehérvári tankerületi igazgató mint klerikális osztályellenséget kizárta, azaz nem volt hajlandó a gimnáziumba felvenni. Azonban a nyár végén, amikor megvonták szinte minden magyar szerzetesrendtől a működési engedélyt, nyolc katolikus gimnáziumot engedélyeztek, köztük Pannonhalmát. Farkasfalvy Miklós ekkor bencés diák lett. Itt tovább érlelődött benne a ciszterci hivatás. Érettségi után joghallgató lett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, a bölcsészkarra nem vették fel. Röviddel első fogadalma után, mint harmadéves jogász élte végig Budapesten a forradalmat, azután előljárói tanácsára Ausztrián keresztül Rómába távozott.

Rómában a ciszterciek központi házában lakott, a bencések Szent Anzelm Egyetemén tanult. 1961-ben szentelték pappá. 1962 májusában védte meg a teológiai doktori értekezését, amit két évvel később az Anselmianum a *Studia Anselmiana* sorozatban jelentetett meg, ahová addig csak a professzorok értekezéseit engedték be. Rómában sokat foglalkozott Szent Bernát műveivel, disszertációjának címe: *L'inspiration de l'Écriture Sainte dans la théologie de saint Bernard* (Herder 1964).

Az Anselmianum teológiája azokban az években már a II. Vatikáni Zsinat teológiája volt, de Farkasfalvy csak a Zsinat megnyitását érte meg az Örök Városban, mert előljárói parancsára Dallasba kellett mennie. Ott Zirc „leányvállalata” már azon fáradozott, hogy a magyar nyolcosztályos gimnáziumnak megfelelő iskolát nyit, amely 1962-ben meg is nyílt. (A tantervben szerepelt pl. a földrajz, amit az amerikai diákok nem tanulnak...)

Az akkori dallasi perjel – későbbi első apát – parancsára matematikát kellett tanulnia, amit 1963 és 1965 között el is végzett. 1965-től mind a mai napig matematikát is tanít a dallasi ciszterci gimnáziumban. Közben 12 éven át az iskola igazgatója volt (1962–74, majd 1975–81). Mindeközben kétszer kapott egy-egy év tanulmányi szabadságot, és ezalatt a római Pápai Biblikus Intézetben licenciátust szerzett.

Bibliográfiájában 115 cím szerepel, 43 angol és 72 magyar nyelvű munka.

Doktori disszertációja utáni teológiai munkásságát különféle emigrációs folyóiratokban kezdte, főképp a *Katolikus Szemlében* és a *Szolgálatban*. Első magyar nyelvű könyve, a *Zsoltároskönyv* a Prugg Verlag (Ausztria) kiadványa volt 1974-ben. Ez a könyv Magyarországon is

visszhangot váltott ki, ezért még két kiadásban jelent meg, legutóbb 2006-ban, átdolgozott formában a Szent István Társulatnál.

1976-ban két kisebb kötete, az Alszegehy Zoltán és Szabó Ferenc által szerkesztett *Teológiai Kiskönyvtár* sorozatban látott napvilágot (*Bevezetés a szentírástudományba, A lelki élet teológiája*). Ezek közül az első további két kiadást ért meg, egyiket Budapesten, a másikat Jugoszláviában. 1983-ban jelenteti meg első biblikus kommentárját, Szent Pál Rómaiaknak írt leveléhez.

1965-ben kezdett angolul is publikálni. Első angol nyelvű dolgozata Szent Iréneusz biblikus teológiájáról először a belgiumi *Revue Bénédictine*-ben jelent meg, de két amerikai kiadást is megért. Angol nyelven adta ki az újszövetségi kánonról írt könyvét: *The Formation of the New Testament Canon. An Ecumenical Approach* (Paulist Press 1983). A társszerző William Farmer, a dallasi metodista SMU professzora, aki később katolizált... 1986-ban kezdte el Szent János evangéliumának kommentárját, amit 1989-ben fejezett be.

Farkasfalvy Dénes mint műfordító is jelentős munkát fejtett ki. A zsinati megújulást követő liturgiareform a római breviáriumot a latin nyelvű himnuszok teljesebb és kritikailag helyreállított szövegeit gazdagította. Ezek a himnuszfordítások az új breviárium magyar nyelvre való átültetését akarták szolgálni.

Egy másik műfordítási kötet Rainer Maria Rilke vallásos tárgyú verseiből nyújtott válogatást. Ez is a Szent István Társulat gondozásában jelent meg.

1988 tavaszán Farkasfalvy Dénest a dallasi ciszterci apátság hat évre apátjává választotta. (Én voltam a választás elnöke, akárcsak a három újraválasztásé.) Az új feladatok irodalmi tevékenységének további határt szabtak. Mégis egy újabb, hosszabb művet sikerült megírnia magyarul: 1995-ben jelent meg a *Bevezetés az Újszövetségi Szentírás könyveihez*, ugyancsak a Szent István Társulatnál.

Mint apát sok új munkába fogott 1991–92-ben sikerült felépíteni a Dallasi Apátság templomát, amelyik sokban hasonlít BÉlapátfalvára. Az apátság és az iskola épületét is átépítette, eliminálva pl. az azbesztet.

2002-ben II. János Pál pápa a Pápai Szentírásbizottság tagjává nevezte ki és ezt a megbízást XVI. Benedek újabb hat évre 2008-ban meghosszabbította. Az immár 104 éve működő Pápai Szentírásbizottságnak Farkasfalvy az első magyar tagja. Biblikus irodalmi tevékenységét a kinevezés fokozta, de elsősorban angol nyelven. Amikor 2009 novemberében Dallasban vizitáltam, akkor javította legújabb könyve kefelelyomatait: *Inspiration and Interpretation, Theological Introduction to the Bible*. A Washingtoni Katolikus Egyetem kiadása. (Ez a téma a Pápai Biblikus Kommisszió jelenlegi témája!)

1956-ban én fogadtam Rómában a főpályaudvaron Farkasfalvy Dénest mint római központi házunk tanulmányi felügyelője, és azóta hivatalosan is kapcsolatban vagyunk. Mint Dallas vizitátora, tavaly novemberben láttam, hogy milyen szerencsés növekedésen ment át a Dallasi Apátság. Ugyanakkor azt is tudom, hogy tizenegyszer volt komolyabb operációja (gerincét tavaly novemberben operálták negyedszer). Most júniusban lesz 74 éves.

Mi a magyarázat? *Digitus Dei est, az Isten ujja vezeti.*

Amikor teológiai disszertációját írta 1961–62-ben, Rómában felettem lakott. Gerincsérve nem hagyta aludni. Más sokat jajgatott volna. Hallottam, ahogy felkelt, és rekordidő alatt megírta disszertációját.

Nagyon sok testi és lelki szenvedésen ment át. De hitte és tudta, hiszi és tudja, hogy küldetése van.

Köszönöm.

ZAKAR FERENC POLIKÁRP OCist